

Nieuw kabinet: neem geen fataal besluit

Het nu demissionaire kabinet heeft een wet aangekondigd die voorziet in de mogelijkheid dat ook mensen die gezond zijn, hulp bij suïcide kunnen krijgen. Dit is een typisch staaltje van de liberale hyper-individualistische cultuur die de Westerse wereld in haar greep heeft.

De ongekeerde welvaart sinds de jaren zestig maakt het individuen mogelijk tamelijk onafhankelijk van elkaar te leven. Het individu wordt tegenwoordig geacht om zelf zijn levensbeschouwing, religie en ethische waarden te bepalen. En dit houdt ook in dat alleen het individu zelf kan bepalen of zijn leven nog waarde heeft. Als het individu denkt dat verder leven geen zin heeft en het daarom voltooid acht, mag hij aan zijn leven een einde maken. En de overheid moet hem dit niet beletten, maar bij wet garanderen dat het betrokken individu daarbij hulp wordt verleend. Tot zover de huidige cultuur.

Het antwoord op ethische vragen begint bij een mensvisie. De mens is volgens de klassieke christelijke mensvisie een eenheid van ziel en lichaam. De mens is in zijn totaliteit, ziel én lichaam, geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. Daardoor hebben ziel en lichaam beide een essentiële waarde. De mens is een doel in zich en mag nooit alleen als een middel worden gebruikt. En dat geldt ook voor zijn lichaam. Het lichamelijk leven mag daarom niet worden opgeofferd om aan het lijden een einde te maken.

Een passend antwoord op het lijden door medische of psychiatrische oorzaken is adequate, professionele en liefdevolle palliatieve zorg. Langs deze weg kunnen we het lijden niet helemaal wegnemen, maar wel tot draagbare proporties terugbrengen. Daarmee kunnen we mensen daadwerkelijk helpen om de waarde van hun leven te (her)ontdekken.

Vanwege de essentiële waarde van het menselijk leven zijn euthanasie en hulp bij suïcide wegens een lijden als gevolg van een medische of psychiatrische aandoening moreel ongeoorloofd. Te meer geldt dit uiteraard voor hulp bij suïcide bij mensen die gezond zijn.

Maar daarmee is nog niet alles gezegd. Met het bij wet mogelijk maken van hulp bij suïcide aan gezonde mensen zou een treurig dieptepunt worden bereikt van de huidige hyper-individualistische cultuur. In deze cultuur staat iedereen op zijn autonomie, zijn zelfbeschikkingsrecht. Maar zijn we nu werkelijk allemaal zo de weg kwijt, dat we echt geloven dat met zo'n wet de autonomie van mensen gediend is? In de praktijk zal bij veel mensen het verzoek om hulp bij zelfdoding geen autonome beslissing zijn.

Sociologisch onderzoek wijst uit dat het in onze cultuur gaat om een schijnbare autonomie: we leven eigenlijk in een zeer conformistische wereld. Want in de praktijk gaat het om het *gevoel* zelf een wereldbeschouwing of set van ethische waarden te kiezen maar laten mensen zich feitelijk leiden door de publieke opinie en de (sociale) media.

In de publieke opinie, de reclamewereld en de media worden jong zijn en er jong blijven uitzien als ideaal voorgehouden, ouderdom en de gevolgen ervan daarentegen als negatieve fenomenen die de waarde van het leven aantasten. Zo wordt oudere mensen aangeprezen dat hun leven geen waarde meer heeft. Is het besluit dat het leven voltooid is dan wel zo autonoom? Bovendien: iemand die vraagt om hulp bij suïcide vanwege een kwellende eenzaamheid door verlies van dierbaren of verminderde mobiliteit, doet dat niet op basis van een autonome beslissing, maar onder druk van de narigheid die eenzaamheid met zich meebrengt. Eenzaamheid die mede het gevolg van het doorgeschooten individualisme is. Het zou beter zijn die cultuur eens te doorbreken en iets aan die eenzaamheid te doen.

Volgens de aangekondigde wet moet een stervenshulpverlener, niet per se een arts, beoordelen of het verzoek om hulp bij zelfdoding vrijwillig (dus autonoom), weloverwogen en duurzaam is. Het is maar zeer de vraag of die stervenshulpverlener gelet op genoemde culturele factoren daartoe wel in staat is.

Helemaal desastreus is het voorstel van Pia Dijkstra om een minimumleeftijd te stellen van 75 jaar om in aanmerking te komen voor hulp bij suïcide. Deze, overigens volstrekt arbitraire, leeftijdsgrens suggereert – naar ik aanneem onbedoeld – een waardeoordeel over het leven van mensen die de 75 hebben bereikt.

Een nieuw kabinet zou een fataal besluit nemen, wanneer het bij wet het verlenen van hulp bij suïcide aan gezonde mensen mogelijk maakt.

Dr. Willem Jacobus kardinaal Eijk
Referent voor medische ethiek namens de
Nederlandse Bisschoppenconferentie